

**СТОРІНКА З ІСТОРІЇ
КНИГОВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ НА УКРАЇНІ
РОКІВ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ
(альманах «Визволена Львівщина»)**

Після визволення України від німецько-фашистських загарбників почала відновлюватись видавнича справа. Письменницькі організації Харкова та Львова до річниці визволення своїх міст підготували альманахи. Ідейно-політичне спрямування альманаху «Визволена Львівщина»^{*} визначає підзаголовок «Збірник, присвячений першим роковинам визволення Львівської області від німецько-фашистських загарбників».

До складу редколегії альманаху входили відомі вчені та письменники: М. С. Возняк, Я. О. Галан, П. С. Козланюк, А. Ф. Хижняк (відповідальний редактор).

Альманах був задуманий як політично-документальний, тому всі матеріали, вміщені в ньому, мають реалістичну основу, правдиво розкривають величну картину звільнення Львівщини, поетизують героїв цієї історичної епопеї, ентузіазм рук робітничих, які загоювали рани війни.

На першій сторінці вміщена фотокопія зведення Радінформбюро про звільнення Львова від фашистських загарбників.

Пісня «Встає Україна ясна і крилата» сповнена радістю звільнення від фашистської навали, повернення у сім'ю радянських народів-братів:

В єдиім пориві зелені Карпати,
В піснях Буковина, мов сонячний стяг.
І край Ізмаїла, як випязь крилатий,
Обійми Вітчизні крізь бурі простяг (с. 1).

^{*} Визволена Львівщина. Львів, «Вільна Україна», 1945.

Любомир Дмитерко у вірші «Шлях на Львів» оспівує безприкладний подвиг радянських військ, що визволили стародавнє місто від фашистського мороку, дружбу радянських людей, їх патріотизм.

Дружбі радянських народів-братів, яка стала запорукою нашої перемоги над ворогом, присвятила Агата Турчинська поезію «У возз'єднаній сім'ї».

Андрій Волощак у вірші «Ще тільки рік...» возвеличує доблесть радянських солдатів, які принесли Львівщині радість визволеної праці і описує жахливі часи гітлерівської окупації.

Дружба радянських народів, радість визволення, мирна праця — тема вірша Володимира Сосюри «Сонце знов над Львовом»:

Пролінув рік, як сонце наді Львовом
Зійшло, зі сходу в радісних огнях,
І знов йому під стягом пурпуровим
Цвіте в квітках до щастя вільний шлях (с. 43).

Письменник-воїн Леонід Первомайський, який брав участь у визволенні Львівщини, в нарисі «Відвойована земля» змалював картини злодіянь, заподіяних місту фашистами та їх націоналістичними холоуями. Письменник підкреслює силу й могутність радянських військ, які нестримно йшли вперед, визволяючи інші народи Європи від фашистської чуми.

Володимир Беляєв у нарисі «Повітряні богатирі» змальовує безприкладні ратні подвиги тричі Героя Радянського Союзу О. Покришкіна та інших льотчиків, які безстрашно громили ворога, наближаючи день визволення радянської землі від фашистського рабства.

Нарис «Вони бились за Львів» Ярослав Галан присвятив безсмертному подвигу гвардійців-танкістів, що першими увірвались на танках у Львів.

Прославлений партизанський генерал С. Ковпак у нарисі «Наш похід на Карпати» ділився своїми враженнями від рейду по Львівщині, писав про щире любов і допомогу, яку надавало місцеве населення народним месникам.

Нарис Михайла Марченка та Василя Колісника «Народна гвардія імені Івана Франка» був першою публікацією про народних месників львівського партійно-комсомольського підпілля — Миколу Березіна, Віру Варягіну, Івана Вовка, Степана Мавківку та інших.

Нарис Петра Козланюка «Земля» присвячений тяжкому життю селян Галичини за часів Австро-Угорщини й буржуазної Польщі. Жахливому минулому автор протиставив віками вимріяне щастя, яке прийшло на Західну Україну у вересні 1939 року.

Василь Василюшин у статті «Як ми організовували колгосп» ділився своєю радістю з приводу колективної праці, писав про перші успіхи молодого колективного господарства, перших ентузіастів, героїв праці.

Народженню нової, радянської психології у громадян Львівщини присвячений нарис М. Панасенка «Радість Григорія Са-

мотія» — розповідь про сільського хлопця, який на поклик партії й комсомолу пішов у Львів, оволодів робітничою спеціальністю, став передовим токарем у залізничному депо.

Статті академіка Михайла Возняка «Засяяло сонце культури за Радянської влади», акторів Івана Рубчака «Радянська влада дала нам театр» і Лесі Кривицької «Земля шумить піснями» присвячені першим культурним перетворенням на Львівщині, відновленню діяльності вищих навчальних закладів, театрів, музеїв. У них звучала гордість львів'ян, що вони є громадянами великого Радянського Союзу.

Документальний характер альманаху зумовив вміщення у ньому повідомлення Радінформбюро про визволення Львова, біографічної довідки «Маршал І. С. Конев» — про командуючого фронтом, війська якого визволили Львівщину.

У добірці «Привітання трудящим Львівщини» опубліковані листи від воїнів Червоної Армії, трудящих Київщини, Криму, Чернігівщини з приводу визволення області з гітлерівської неволі.

Тодішній перший секретар Львівського обкому Компартії України І. С. Грушецький у своїй статті підводив підсумки першого року напруженої праці трудящих області у відбудові зруйнованого ворогом народного господарства, наводив багато прикладів допомоги львів'янам народів інших республік, у першу чергу — великого російського народу.

Ідейно-політична документальна спрямованість альманаху зумовила його художнє оформлення. На титульному аркуші — зірка, прапор і лавровий вінок переможців. Привабливою вийшла тверда голуба обкладинка у поліпшеному святковому оформленні: на голубому фоні обкладинки гордо майорить червоний прапор над міською ратушею.

Розповсюджувався альманах по місту й області, а також був надісланий в усі великі міста України, а також військові частини та з'єднання, що визволяли область від гітлерівців, як своєрідний сувенір до річниці визволення Львівщини.

P. Ya. LESHCHENKO

A PAGE FROM THE HISTORY OF THE UKRAINIAN BOOK DURING WORLD WAR II

(Literary Miscellany «Liberated Lviv Region»)

Summary

The paper deals with polygraphic and bibliographic analysis of the first Soviet literary miscellany in the Lviv Region.
